

Snoeproute in kaart

IN HET KORT

Met deze lesactiviteit laat je leerlingen de zwerfvuil-hotspots die ze op een schooldag tegenkomen onderzoeken zodat ze de snoeproute(s) in kaart kunnen brengen.

DOELGROEP

1ste, 2^e en 3^e graad secundair onderwijs

DUUR

50 minuten

LESDOELEN

- De leerlingen brengen de snoeproute(s) in de schoolomgeving in kaart.
- De leerlingen begrijpen welke factoren een positieve invloed kunnen hebben op de netheid in hun omgeving.
- De leerlingen zijn zich bewust van de impact van de inrichting van openbare ruimte op netheid.
- De leerlingen zien kansen om hun eigen gedrag aan te passen.

MATERIAAL

- Werkblad om de hoeveelheid en de soorten zwerfvuil die de leerlingen tegenkomen in te schalen (bijlage).

VOORAF

- Kies de elementen uit de les die passen bij jouw leerlingen en die aansluiten bij voorgaande en geplande lessen.
- Kies een denkvraag:

 Wanneer en waar kom ik zwerfvuil tegen op een schooldag?
Wanneer en waar gooi ik zelf afval op de grond op een schooldag?
- Geef de leerlingen vooraf de opdracht om op weg naar en van school en tijdens de schooldag aandachtig te letten op het zwerfvuil dat ze al dan niet tegenkomen. Je kan hen vragen om de plaatsen waar ze zwerfvuil tegenkomen te noteren op een blad en hier een inschatting bij te noteren. Dat kan woordelijk, zoals 'geen', 'weinig', 'veel' en 'heel veel'. Je kan ook abstracter werken en een schaal met cijfers gebruiken, bijvoorbeeld van 1 tot 5. Wil je hen echt precies laten meten, dan kan je elke leerling een werkblad om de hoeveelheid en de soorten zwerfvuil in te schalen (bijlage) meegeven.

LESVERLOOP

1. PRIKKEL

5 min

De leerlingen hebben voor deze les gelet op de hoeveelheid zwerfvuil die ze tegenkomen op weg naar en van school en tijdens de schooldag. Peil naar hoe ze deze opdracht ervaren hebben, zonder te specifieke informatie te geven over tijdstippen, plaatsen en hoeveelheden zwerfvuil.

Vond je het moeilijk om een inschatting te maken van de hoeveelheid zwerfvuil?

Wat viel je op? Ontdekte je patronen?

Hoe voelde je je hierbij?

Denkvraag

Mogelijk antwoord

Leg uit dat de leerlingen met hun inschattingen aan de slag gaan om enkele plaatsen met veel zwerfvuil in kaart te brengen.

2. KERN

2.1 PUNT AAN DE LIJN

25 min

Gebruik de werkvorm *Punt aan de lijn*¹ (© Djapo) om te onderzoeken wanneer en waar de leerlingen op een schooldag zwerfvuil tegenkomen.

STAP 1

Denkvraag formuleren

Noteer de geselecteerde denk vraag bovenaan het bord en lees ze luidop voor.

Wanneer en waar kom ik zwerfvuil tegen op een schooldag?

Analyseer de denk vraag samen met de leerlingen. Is de vraag volledig duidelijk voor iedereen?

Leg uit dat jullie de werkvorm *Punt aan de lijn* gaan gebruiken om een antwoord te zoeken op die denk vraag.

We willen onderzoeken hoe iets verandert in de loop van de tijd. We gaan daarvoor de variabele(n) bepalen en indelen. We bepalen per moment in de tijd hoe 'hoog' de stip moet komen en verbinden tot slot de stippen om een beeld te krijgen van de veranderingen.

TIP!

Gebruik tijdens het maken van *Punt aan de lijn* regelmatig taal die de denkprocessen van de leerlingen benadrukt, zodat zij er zich bewust van worden, het leren verwoorden en het nut ervan kunnen opmerken. Denk aan woorden als 'variabele', 'toenemen', 'afnemen', 'meer', 'minder' en 'lijn'.

¹ *Punt aan de lijn* is een visueel denkinstrument van Djapo, waarmee je meteen ook oefent op creatief denken. Met visuele denkinstrumenten maak je je denken zichtbaar, waardoor je je denken stimuleert en je het anderen mogelijk maakt om met je mee te denken. Creatief denken is andere ideeën genereren dan degene die je gewoonlijk zou bedenken. Het is afwijken van de bewandelde paden in je hersenen, waardoor je een nieuw verband ontdekt tussen twee elementen of contexten dat je daarvoor nog niet had gezien. Meer weten over visuele denkinstrumenten en creatief denken? www.djapo.be

STAP 2

Variabele(n) benoemen

Vraag aan de leerlingen om de variabele te benoemen die ze willen onderzoeken.

Variabelen zijn dingen die meer of minder kunnen worden. Ze kunnen meetbaar zijn (temperatuur, exacte hoeveelheden) of schaalbaar zijn (geluk, vermoeidheid, zelfvertrouwen, kwaliteit).
Wat is de variabele in het geval van onze denkvraag?
Wat kan meer of minder worden? Wat kan toenemen of afnemen?

In het geval van deze denkvraag is de variabele 'zwerfvuil'.

STAP 3

Assen tekenen en indelen

De leerlingen tekenen individueel op een blad papier een horizontale X-as, die het verloop van de tijd voorstelt. Bepaal samen met de leerlingen hoe ze de as zinvol kunnen indelen.

Hoe kunnen we de tijd zinvol indelen?
Delen we de schooldag in uren in, of denken jullie nog aan andere mogelijke indelingen?
Kunnen we de dag ook indelen in specifieke momenten, zoals 'op weg naar school' of 'tijdens de middagpauze'?

De leerlingen noteren de klassikaal gekozen indeling langs de X-as.

Verdeel de leerlingen in duo's. De leerlingen wisselen hun blad met hun buur. Ze vertellen om de beurt aan elkaar op welke plaats ze zich meestal bevinden op de momenten op de X-as. De leerling die luistert, noteert de genoemde plaatsen onder de bijhorende tijdsaanduidingen op X-as.

's Ochtends vroeg sta ik meestal te wachten aan de **bushalte**. Daarna ga ik meestal nog een broodje halen bij de **broodjeszaak**. 's Middags bevind ik mij meestal op het **voetbalveld op de speelplaats**. Na school rook ik meestal nog een sigaret met mijn vrienden aan de **schoolpoort**. Daarna koop ik vaak een snack in de **supermarkt** en eet ik die op in het **parkje** vlakbij. 's Avonds passeer ik opnieuw de **bushalte**.

Nadien wisselen de leerlingen opnieuw hun blad.

De leerlingen tekenen nu een verticale Y-as, die de variabele 'zwerfvuil' voorstelt. Bepaal ook voor deze as samen met de leerlingen hoe ze die zinvol kunnen indelen. Dat kan woordelijk, zoals 'geen', 'weinig', 'veel' en 'heel veel'. Je kan ook abstracter werken en een schaal met cijfers gebruiken, bijvoorbeeld van 1 tot 5.

STAP 4

Variabele(n) omzetten in lijn

Vraag de leerlingen om per moment in de tijd individueel te bepalen hoe hoog de variabele is.

Kom ik op dit moment op deze plaats veel of weinig zwerfvuil tegen?
Is het zwerfvuil meer of minder dan op het vorige moment?
Als je het vergelijkt met een eerder moment op de X-as, is het dan meer of minder?

Zet een stip boven het moment op de juiste hoogte.

Stel na afloop de stippen nog eens in vraag.

Staan de stippen op de juiste hoogte?

Wil je een stip achteraf gezien hoger of lager plaatsen? Waarom?

Klopt het dat deze punten op ongeveer dezelfde hoogte staan?

Verbind tot slot de punten met een lijn van links naar rechts.

Benoem nog eens wat de lijn voorstelt.

Je ziet nu wanneer en waar je veel of weinig zwerfvuil tegenkomt.

UITBREIDING

Merk je dat de leerlingen gemakkelijk oprecht kunnen zijn in jouw klas en elkaar niet direct veroordelen? Dan kan je dezelfde oefening ook uitbreiden met een tweede denkvraag die betrekking heeft op het gedrag van de leerlingen zelf, bijvoorbeeld:

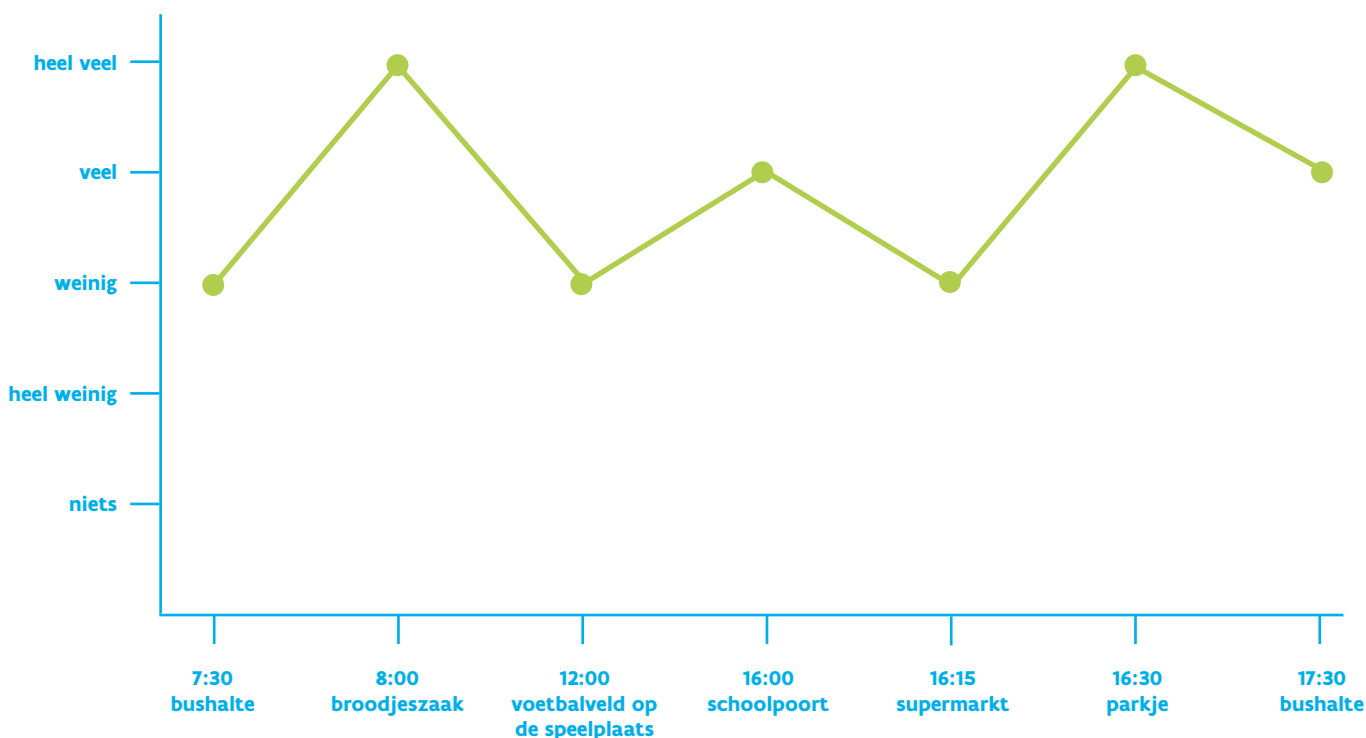
Wanneer en waar gooi ik zelf afval op de grond op een schooldag?

Herhaal daarvoor alle stappen behalve stap 3. Je kan hiervoor immers dezelfde X-as en Y-as gebruiken. Zo ontstaat er een tweede lijn en kunnen de leerlingen onderzoeken waar de variabelen heel gelijkaardig zijn of net helemaal niet.

VOORBEELD

WANNEER EN WAAR KOM IK ZWERFVUIL TEGEN OP EEN SCHOOLDAG?

Zwerfvuil

STAP 5

Resultaat bekijken

De leerlingen bekijken hun resultaat en reflecteren kort.

*Ben je misschien verrast door bepaalde resultaten?
Zijn er pieken of dalen die je anders had ingeschat?*

2.2 HOTSPOTS

De leerlingen gaan nu klassikaal of in groepjes onderzoeken op welke momenten en plaatsen zwerfvuil vaak voorkomt, zodat ze de zogenaamde 'hotspots' in kaart kunnen brengen.

Laat de leerlingen hun resultaat bekijken en reflecteer klassikaal.

Welke momenten springen eruit? Waar bevind je je dan?

Noteer de plaatsen die genoemd worden in algemene bewoordingen op het bord. Voor drie verschillende bushaltes mag je bijvoorbeeld het woord 'bushalte' noteren.

Maak een rangschikking door te turven bij plaatsen die vaker genoemd worden. Omcirkel de plaatsen die het meest genoemd worden.

DIFFERENTIATIE

Je kan ook een kaart van de brede schoolomgeving afdrukken en de leerlingen hun individuele hotspots laten aanduiden op de kaart, bijvoorbeeld met prikkers of kleine stickers. Hoe meer prikkers of stickers op een plaats verschijnen, hoe meer leerlingen op die plaatsen veel zwerfvuil tegenkomen.

Als de leerlingen over smartphones, tablets of computers beschikken kan je de leerlingen de hotspots ook laten aanduiden en toevoegen aan een klassikale lijst in Google Maps. Wanneer ze merken dat een plaats al is toegevoegd door een andere leerling, kunnen ze het cijfer 2 aan de omschrijving toevoegen. De volgende leerling verandert dit naar 3 enz. Hoe hoger het cijfer in de omschrijving, hoe meer leerlingen op die plaatsen veel zwerfvuil tegenkomen.

Reflecteer klassikaal over de omcirkelde hotspots.

*Welk soort afval kom je het vaakst tegen op deze plaats?
Waarom denk je dat daar zoveel afval wordt achtergelaten?*

Te weinig vuilnisbakken in de buurt.

*Wie laat het afval daar achter?
Waar zijn de mensen die afval achterlaten op dat moment mee bezig?*

*Mensen haasten zich naar school of hun werk.
Mensen staan te wachten en vervelen zich.
Mensen gaan op in een gesprek.
Mensen genieten van een vrij moment.*

*Op welke plaats stoort het zwerfvuil jou het meest? Waarom?
Waar zou je graag iets aan doen?
Waar denk je dat je een verschil kan maken?*

3. SLOT

3.1 REFLECTIE

5 min

Sluit de activiteit af door klassikaal te reflecteren over het denkproces, het herkennen van hotspots en eventuele gedragsverandering bij de leerlingen. Overloop kort de stappen die de leerlingen doorlopen hebben en peil naar hun bevindingen.

We hebben variabele(n) benoemd. Ging dat vlot of niet?

Konden we gemakkelijk de assen indelen? Hoe komt dat?

We hebben dan per moment de variabele ingeschat. Hoe verliep dat voor jou?

Tot slot heb je de punten verbonden met een lijn. Begreep je waarom?

Zou je na deze les alerter zijn voor hotspots? Waarom wel of niet?

Zal je daardoor zelf minder vaak afval achterlaten, denk je?

Zo nee, wat heb je nog nodig om dat (vaker) te doen? Waarom wel of niet? Zo nee, wat heb je nog nodig om dat minder vaak te doen?

Zou je andere mensen die afval achterlaten op hotspots (vaker) aanspreken op hun gedrag? Wat heb je nog nodig om dat te (kunnen) doen?

3.2 MOGELIJKE VERVOLGACTIVITEITEN

VERVUILERS AANSPREKEN

Hoe spreek je iemand die zwerfvuil achterlaat aan op hun gedrag?

KEUZEKWADRANT

De leerlingen denken na over waar ze iets aan kunnen en willen doen.

IN ACTIE!

De leerlingen gaan acties bedenken om het zwerfvuil op een of meerdere geselecteerde hotspots te verminderen.

Optie: De leerlingen gaan de geselecteerde hotspot(s) twee keer bezoeken om (de verschillende soorten) zwerfvuil te tellen: een eerste keer voor de actie als nulmeting en een tweede keer na de actie als effectmeting.

GEVOLGEN

De leerlingen gaan de geselecteerde hotspots verder onderzoeken om te weten te komen wat de gevolgen (kunnen) zijn van het afval dat op een specifiek moment op een specifieke plaats achtergelaten wordt.

TIP!

Leg contact met het lokaal bestuur als je wijzigingen wil aanbrengen op het openbaar domein.

Snoeproute in kaart brengen – Meetformulier

Bananenschil

Peuk

Kauwgom

Snoeppapiertje

Chipszak

Klokhuis

Blik

Plastiek zak

Papier/karton

Pizzadoos

Plastiek fles

Sluikstort

Hamburgerdoo

COLOFON

Redactie:
Bram Speleman

Vormgeving:
mortierbrigade

© 2024 / Djapo

Djapo vzw
Ortolanenstraat 6
3010 Kessel-Lo
0460 95 71 01
info@djapo.be
www.djapo.be

Foto's © Mooimakers

Deze lesactiviteit kwam tot stand in opdracht van en in samenwerking met **Mooimakers**.

 www.mooimakers.be

 facebook.com/mooimakers.be

 instagram.com/demooimakers

 linkedin.com/company/mooimakers

djapo

Vlaanderen
verbeelding werkt